

Central European
Digital Media
Observatory

CEDMO Trends:

2. vlna očima Medianu

Espresso

MEDIAN

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Soudní rozsudek v případě T. Čermáka

3 Obtížnost identifikace pravdivých narativů

4 Vnímaná únavnost medializovaných narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu:	CEDMO Trends: <i>Česká společnost v době změn</i> (2. vlna)
Termín hlavního sběru dat:	13. 04. 2023 – 26. 04. 2023
Cílová skupina:	populace 16+
Způsob výběru respondentů:	kvótní výběr
Opora nastavení kvót:	ČSÚ
Sledované kvóty:	pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023
Metoda sběru:	CAWI, panelový výzkum
Celkem platných dotazníků:	3 288

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem výzkumu je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO NPO a realizátorem projektu společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec,

vedoucími výzkumného týmu za MEDIAN jsou Marek Pecka a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN
OBNOVY

2 Soudní rozsudek v případě T. Čermáka

Do výzkumu byla zařazena otázka po vnímání soudního rozsudku ve věci obžaloby Tomáše Čermáka za nenávistné výroky a podporu terorismu. Za tímto účelem byla respondentům předvedena krátká videoukázka z videa natočeného samotným Čermákem.

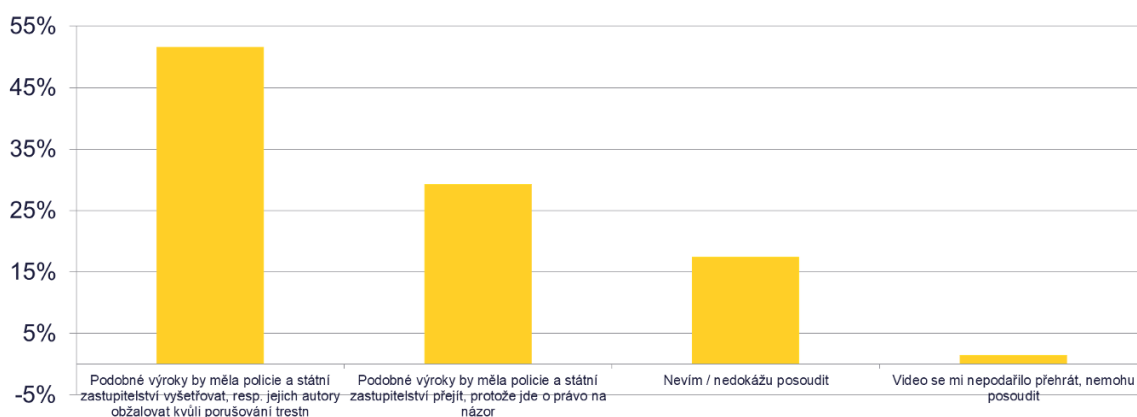

S04-S05. Ilustrační foto přehrávané videoukázky z videa Tomáše Čermáka

Nadpoloviční většina respondentů zastávala názor, že výroky podobné těm na zobrazeném videu by měla policie a státní zastupitelství stíhat, autoři by měli čelit obžalobě. Častěji se k tomuto názoru přiklánějí muži a nejmladší, ale zároveň i nejstarší respondenti. Dále vysokoškolsky vzdělaní, studenti a slabí uživatelé internetu. Současně se častěji jedná o liberálně orientované, voliče pravice, Petra Pavla, koalic SPOLU a Piráti a Starostové.

Na druhé straně, necelá třetina respondentů si myslí, že podobné konání by měla policie a státní zastupitelství přecházet. Signifikantně častěji tak soudí i v tomto případě muži, dále respondenti ve

středních věkových kategoriích, středoškoláci bez maturity, nezaměstnaní a častí uživatelé internetu. Jedná se častěji o konzervativně orientované, voliče levice, Andreje Babiše, SPD, Trikolory a KSČM.

S04. Na následujícím videu (uvidíte pouze krátkou ukázkou z cca půlhodinového videa) se loni jeho autor na sociální síti Facebook vymezoval vůči novele pandemického zákona a podněcoval diváky k násilí vůči poslancům, senátorům a členům vlády, vyzýval k převzetí moci a vymanění České republiky ze struktur EU a NATO. Který z následujících výroků se nejvíce blíží Vašemu názoru? N=3288

Většina respondentů (70 %) souhlasí, že výše rozsudku by měla vysílat signál ohledně toho, že svoboda slova není neomezená. Nicméně zároveň je pravda, že odpověď, že pět a půl roku výkonu trestu odnětí svobody je odpovídající rozsudek, se umístila na poslední příčce – souhlasilo s ní 40 % respondentů. S principem trestu tedy lidé souhlasí, s výší trestu spíše nikoliv (s výjimkou VŠ populace, viz níže v textu).

Vysokoškoláci významně nejčastěji uváděli, že rozhodně nesouhlasí s tím, že výše trestu je příliš tvrdá. Naopak je VŠ populace jediná, která významně často s výší trestu spíše souhlasí. Zároveň významně nejčastěji uváděli, že rozhodně souhlasí, že soud vyšší trestů upozorňuje na hranice svobody slova, ale také nejčastěji rozhodně nesouhlasí, že by soudy mohly vyšší trestů přispívat k omezování svobody slova.

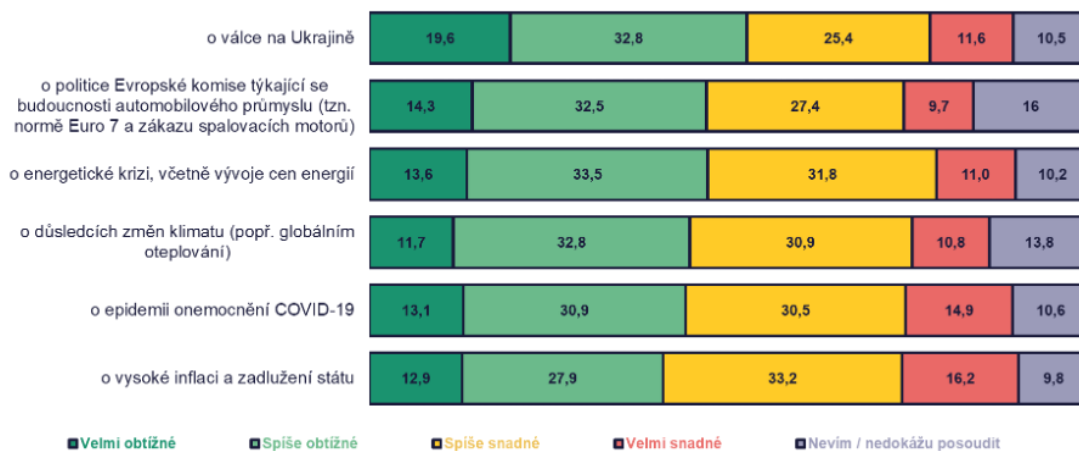

S05. Autor videa z Facebooku byl nepravomocně odsouzen Krajským soudem v Plzni za podporu a propagaci terorismu na pět a půl roku vězení. Podle soudu není svoboda slova bezbřehá a bezlimitní. Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky? N=3288

3 Obtížnost identifikace pravdivých narativů

V obecné rovině se ukázalo, že s určením pravdivosti narativů mají (dle vlastního soudu) větší problém ženy, voliči ČSSD, KSČM a ANO, resp. voliči, kteří se identifikují na levé části spektra.

Více jak polovina lidí uvádí obtíže v otázce po obtížnosti identifikace nepravdivých narativů týkajících se války na Ukrajině. Častěji je to obtížné pro ženy a starší generace, ale také pro levicové voliče, voliče Andreje Babiše, ANO, ČSSD a KSČM.

IP08. Když se k Vám dostanou zprávy či informace o následujících tématech, jak je pro Vás obtížné určit, jak pravdivé podle Vás jsou? N=3288

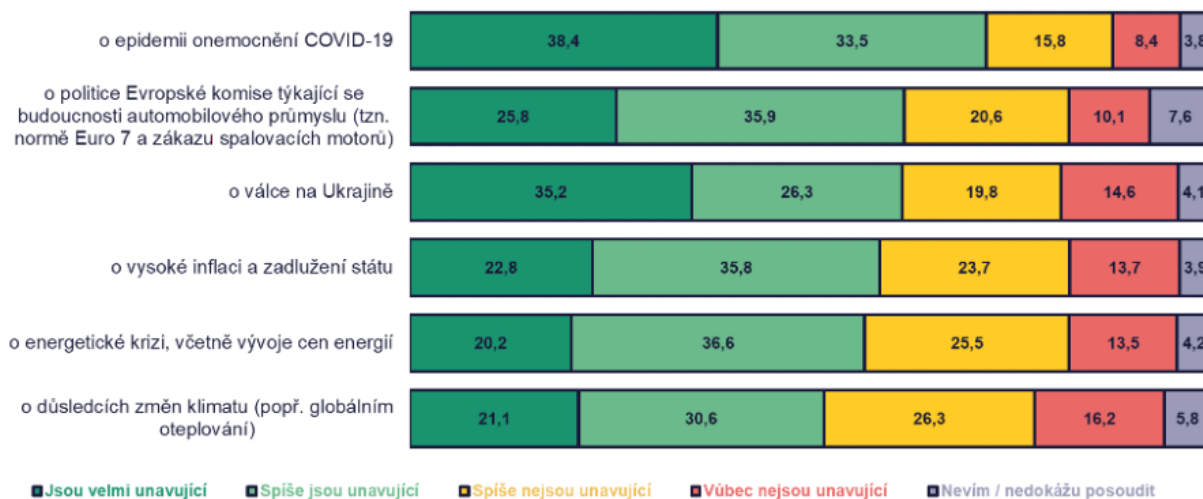
Téměř polovina respondentů pak má obtíže určit pravdivost informací o energetické krizi, včetně vývoje cen energií a o politice Evropské unie týkající se budoucnosti automobilového průmyslu. V obou případech se opět častěji jedná o ženy, přičemž s rostoucí věkem opět narůstá problém s určením pravdivosti. Nejčastěji se také jedná o důchodce a méně časté uživatele internetu. Mimo to je pravdivost informací týkající se budoucnosti automobilového průmyslu signifikantně nejobtížněji určitelná respondenty z Moravy, konkrétně z krajů Jihomoravského a dále pak z kraje Královéhradeckého.

Pravdivost informací o energetické krizi je nejobtížněji určitelná pro voliče levice, Andreje Babiše a hnutí ANO, informací o budoucnosti automobilového průmyslu pro voliče levice a politických stran ČSSD a ANO.

Pravdivost informací o změně klimatu je nejobtížněji určitelná pro voliče levice, KSČM a ANO.

Jediná dvě témata, u kterých lidé uváděli, že jim dělá menší problém identifikace jejich pravdivosti, byly informace týkající se epidemie onemocnění COVID-19 a vysoké inflace/zadlužení státu. V obou případech se jedná častěji o liberálně orientované respondenty, voliči pravice, Petra Pavla, koalice SPOLU, Piráti a Starostové a Trikolóry.

4 Vnímaná únavnost medializovaných narativů

IP09. Když se k Vám dostanou zprávy či informace o následujících tématech, do jaké míry jsou Vás v současné chvíli už unavující (tedy nechcete o nich již dále slyšet, číst, ...)? N=3288

Opět téměř dvě třetiny respondentů cítí únavu z informací týkajících se války na Ukrajině. V tomto případě se jedná signifikantně častěji o ženy, o respondenty se středoškolským vzděláním bez maturity, z Moravy, konzervativně orientované, voliče levice, Andreje Babiše, SPD, Trikolory a hnutí ANO.

Informacemi o vysoké inflaci a zadlužení státu se signifikantně častěji cítí být unaveny ženy, nejméně respondenti s VŠ vzděláním.

Informace o energetické krizi, včetně vývoje cen energií, jsou tématem, které unavuje respondenty v předposledním pořadí. Signifikantně nejčastěji se jedná o ženy, nejčastěji o středoškolsky vzdělané bez maturity, respondenty z Moravy, nezaměstnané, voliče levice, Andreje Babiše, SPD, KSČM a hnutí ANO.

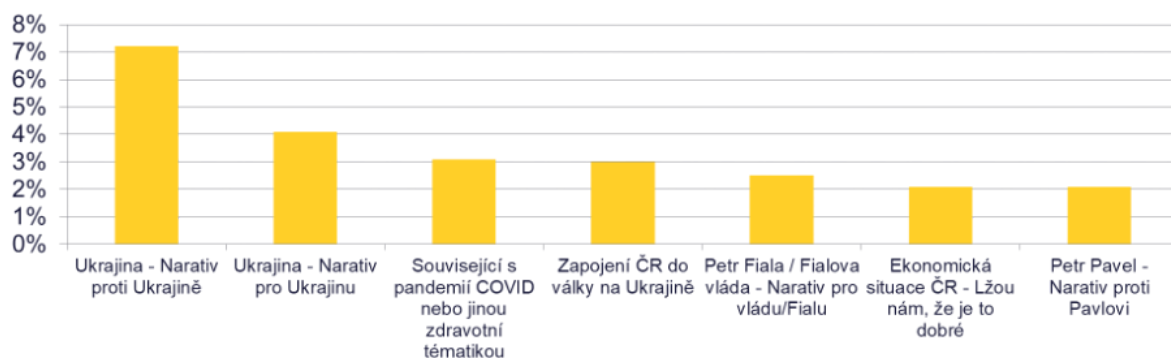
Byť poslední v pořadí, tak přesto pro více než polovinu respondentů představují informace o důsledcích změn klimatu taktéž unavující zdroj. Signifikantně nejčastěji se v tomto případě jedná o muže, starší respondenty, lidi se středoškolským vzděláním bez maturity, z Moravy, zaměstnance, podnikatele a důchodce, dále pak konzervativně orientované respondenty, voliče Andreje Babiše, s výraznou převahou voličů Trikolory. Mimo ně jsou to také často voliči SPD, KSČM a hnutí ANO.

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

V současné vlně bylo záměrem analýzy této opakující se otevřené otázky podchytit určitá „rozdělující“ témata a u těchto témat následně kvantifikovat populační zastoupení v opozičních názorových táborech. Takže např. lidé, kteří považují narativy zaměřené proti Ukrajině za „dezinformační“ by spadali do jedné skupiny, a lidé, kteří za „dezinformační“ považují narativy ve prospěch Ukrajiny, by

reprezentovali protipól. Do první skupiny by spadali respondenti, kteří smýšlejí proukrajinsky, jinými slovy považují např. narativ o fašistické ukrajinské politické reprezentaci za dezinformační. Ve druhé skupině by se potom sešli např. respondenti, kteří považují alternativní (proruské) interpretace válečného konfliktu a jeho příčin za plausibilní.

V první řadě je důležité, že téma Ukrajiny opět představovalo nejčastěji uváděný zdroj dezinformačních narativů. Jako pozitivní výstup lze brát, že za dezinformační považovali respondenti častěji (v 7 % případů) narativ zaměřený protiukrajinsky. Zároveň je však pravda, že narativ ve prospěch Ukrajiny obsadil 2. místo v žebříčku a lidé jej považovali za dezinformační ve více než 4 % případů. Tudíž ani jeden z obou názorových táborů v otázce toho, které narativy spojené s válkou jsou dezinformační, není zanedbatelný. Narativy zaměřené proti Ukrajině považovali za dezinformační častěji muži, starší ročníky, lidé se SŠ s maturitou, podnikatelé a voliči SPOLU. Narativy zaměřené proukrajinsky považovali za dezinformační častěji také muži, slabší uživatelé internetu a voliči Andreje Babiše.

IP01A. Popište vlastními slovy, jaká nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označovaná jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala? N=3288 Pozn.: Do grafu jsou z otevřené otázky zahrnuty překódované odpovědi, které dosáhly alespoň 2% četnosti

Dalším výstupem je posouzení narativů týkajících se současné vlády Petra Fialy, příp. premiéra samotného. Narativy ve prospěch Petra Fialy nebo vlády dosáhly 2,5 %, zatímco narativy opačné pouze 1,3 %. Lidé takto nepřímou vyjadřují relativně nižší důvěru vládě, když narativy v její prospěch považují za dezinformační. Důvěra v prezidenta je v tomto smyslu vyšší, narativy proti Petru Pavlovi dosáhly 2,1 %, zatímco narativy zaměřené pro prezidenta pouze 0,2 %. Narativy zaměřené proti vládě nebo Petru Fialovi považují za dezinformační častěji lidé se SŠ s maturitou a středně silní uživatelé internetu. Narativy provládní nebo pro Petra Fialu považují za dezinformační častěji muži, nejstarší ročníky, lidé se SŠ bez maturity, důchodci a opět středně silní uživatelé internetu. Je pozoruhodné, že v otázce politických hodnot se u těchto narativů žádné signifikantní rozdíly nevyskytly.

Za zmínku stojí též ekonomická kondice ČR. Vládním narativům o dobré ekonomické situaci nevěří 2,1 % populace. Že by situace měla být ve skutečnosti dobrá, ale společnost byla pod systematickým vlivem negativních zpráv, se naopak domnívá pouze 1,1 % respondentů. Že jsme vystaveni lživým narativům ohledně dobré ekonomické situace v ČR jsou nejčastěji přesvědčeny nejstarší ročníky, lidé se SŠ bez maturity, lidé ze zbytku Čech oproti lidem z Prahy a středně silní uživatelé internetu. Naopak že jsme vystaveni lživým narativům ohledně špatné ekonomické situace jsou přesvědčeni častěji muži.

Zajímavostí je též fakt, že narativy spojené s koronavirem nebo jinou zdravotní tematikou (s 3,1 % četností se umístily třetí v žebříčku, resp. spolu se zapojením ČR do války představují nejpálčivější

téma hned po Ukrajině) zmiňovali častěji mladší lidé (a také voliči pravice), přičemž tematika se klasicky více dotýká právě starších, nemoci náchylnějších respondentů.

Zapojení ČR do války na Ukrajině (3 %) zmiňovali významně častěji voliči Petra Pavla a méně často slabí uživatelé internetu.